

Streszczenie encykliki *Redemptoris Missio* (1990) – ujęcie pastoralne

Aktualizacja: 16 XI 2025

Aktualność misji Kościoła (stała aktualność posłania misyjnego)

- **Misja Kościoła pozostaje nieukończona i pilna:** Jan Paweł II podkreśla, że **misja zbawcza Chrystusa powierzona Kościołowi nie jest jeszcze wypełniona** – u schyłku II tysiąclecia misja dopiero się rozpoczyna i wymaga zaangażowania wszystkich naszych sił. Nikt wierzący ani żadna instytucja kościelna nie może uchylić się od obowiązku głoszenia Chrystusa wszystkim ludom.
- **Kościół z natury jest misyjny:** Nakaz misyjny Chrystusa stanowi centrum tożsamości Kościoła, dlatego **cały Kościół i każdy Kościół lokalny jest posłany do narodów** – misyjność nie jest dodatkiem, ale wynika z samej istoty Kościoła. Nawet młode wspólnoty kościelne powinny dzielić się wiarą i **wysyłać misjonarzy**, „choćby same cierpiały na brak kapłanów”.
- **Nowa epoka misyjna:** Papież dostrzega „**świt nowej epoki misyjnej**” – współczesne czasy dają Kościołowi jak nigdy dotąd możliwość dotarcia z Ewangelią do wszystkich. Warunkiem jest odpowiedź pełna **gorliwości i świętości** na wyzwania obecnej doby. Wbrew pojawiającym się wątpliwościom (czy misje są jeszcze potrzebne w erze dialogu międzyreligijnego i idei pluralizmu zbawienia), encyklika stanowczo odpowiada: **Chrystus jest jedynym Zbawicielem wszystkich ludzi**, dlatego misja głoszenia Go pozostaje niezbędna.
- **Misje a żywotność wiary:** Zapał misyjny jest miernikiem zdrowia duchowego Kościoła. **Oslabienie ducha misyjnego oznacza kryzys wiary**, zaś zaangażowanie w misje odnawia Kościół, umacnia wiarę i nadaje nowy entuzjazm życiu chrześcijańskiemu. „**Wiara umacnia się, gdy jest przekazywana**” – dlatego również dla krajów dawno ochrzczonych oddanie się misjom staje się inspiracją do wewnętrznej odnowy (tzw. nowej ewangelizacji).

Duchowość misyjna (specyficzna duchowość misjonarzy)

- **Specjalna duchowość misjonarza:** Działalność misyjna wymaga szczególnej **duchowości** właściwej tym, którzy są powołani przez Boga do bycia misjonarzami. Polega ona na całkowitym zawierzeniu prowadzeniu **Ducha Świętego** – misjonarz powinien dać się wewnętrznemu kształtowi Duchowi, upodabniać się do Chrystusa i odzwierciedlać Jego obraz. Ta uległość Duchowi uzdalnia do **męstwa i rozeznania**, niezbędnych w obliczu wyzwań misji. Misjonarze dziś, podobnie jak Apostołowie, potrzebują odwagi i światła Ducha, by iść „**trudnymi i nowymi drogami misji**” mimo przeciwności.
- **Zjednoczenie z Chrystusem posłanym:** Istotą duchowości misyjnej jest **wewnętrzne zjednoczenie z Chrystusem**, wzorem posłanego. Misjonarz kontempluje Chrystusa, który ogołocił samego siebie i przyszedł, by zbawić ludzkość – **misja prowadzi go tą samą drogą ofiary aż po Krzyż**. Dlatego wymaga się od misjonarza gotowości do wyrzeczenia siebie i swoich przywiązań, **stania się „wszystkim dla wszystkich”** (por. 1 Kor 9,22-23) dla Ewangelii. Tak uformowany misjonarz doświadcza stałej obecności umacniającego Chrystusa – „Nie lękaj się... **Ja jestem z tobą**” (Dz 18,9-10).
- **Miłość apostolska i gorliwość o zbawienie ludzi:** Duchowość misyjną cechuje **miłość Chrystusa Dobrego Pasterza** – misjonarz pragnie naśladować Jego **gorliwość o dusze**, oddając życie za owce. Ożywia go **zapał apostolski** – umiłowanie każdego człowieka i pragnienie jego zbawienia. **Misjonarz jest człowiekiem miłości**, bratem dla wszystkich, przekraczając bariery ras, kultur czy ideologii, aby nieść wszystkim miłość Boga. Ta miłość obejmuje także głęboką więź z Kościołem – **misjonarz kocha Kościół tak, jak Chrystus go umiłował**, gotów oddać za niego życie. Wierność Chrystusowi jest nierozdzielna z wiernością Kościołowi – prawdziwy misjonarz działa zawsze w jedności z Kościołem.
- **Pierwszeństwo świętości:** „**Prawdziwy misjonarz to święty**” – powołanie misyjne wypływa z powszechnego powołania do świętości. **Świętość jest warunkiem skuteczności misji**; wszyscy wierni są wezwani zarówno do świętości, jak i do misyjnego zaangażowania. Jan Paweł II podkreśla, że **nowy impuls misyjny wymaga misjonarzy-świętych** – nie wystarczy ulepszać metod czy struktur, jeśli zabraknie „**nowego zapалу**”

świętości” pośród misjonarzy i całej wspólnoty. Papież przypomina, że w pierwszych wiekach to właśnie świętość wiernych i wspólnot napędzała niezwykły rozkwit misji.

- **Modlitwa i kontemplacja jako źródło mocy:** Misjonarz musi być człowiekiem modlitwy – osobistej i wspólnotowej. Ma czerpać światło i siłę z Pisma Świętego i modlitwy, bo **przyszłość misji w dużej mierze zależy od kontemplacji**. Bez zakorzenienia w głębokiej relacji z Bogiem głoszenie Chrystusa traci wiarygodność. Misjonarz powinien móc zaświadczyć jak Apostołowie: „**cośmy usłyszeli... na co patrzyliśmy... oznajmiamy wam**” – głosić Jezusa z żywego doświadczenia spotkania z Nim.
- **Życie Błogosławieństwami i radość wewnętrzna:** Jezus nauczył misjonarzy, że **drogami misji są ewangeliczne Błogosławieństwa** – ubóstwo, cichość, cierpliwe znoszenie prześladowań, pragnienie sprawiedliwości, miłosierna miłość. **Żyjąc Błogosławieństwami misjonarz ukazuje, że Królestwo Boże już nadeszło i zostało przyjęte**. Znamionną cechą autentycznego misjonarza jest **wewnętrzna radość z wiary**: pośród udręk świata głosiciel Ewangelii powinien promieniować nadzieją i radością odnaną w Chrystusie. Taki świadek nadziei jest szczególnie wiarygodny dla ludzi znudzonych problemami i pesymizmem.

Tożsamość i formacja misjonarzy (kim są misjonarze i jak ich kształcić)

- **Misjonarz – świadek posłany przez Chrystusa:** Nie ma misji bez misjonarzy – Jezus od początku wybierał i posyłał konkretnych ludzi jako swoich świadków (por. Dz 1,8). Pierwszymi misjonarzami byli Apostołowie, ale już w Kościele pierwotnym obok nich działali także inni uczniowie, wspólnoty i **Kościoły lokalne, które z ewangelizowanych stawały się ewangelizujące** (np. wspólnota antiocheńska posyłająca Pawła i Barnabę). Ten **wspólnotowy wymiar misji** pozostaje wzorem na dziś: Kościół od początku uznawał „**specjalnych wysłanników**” do pogan, co kontynuowane jest w postaci dzisiejszych misjonarzy ad gentes.
- **Specyficzne powołanie misyjne:** Encyklika przypomina naukę Soboru, że **choć wszyscy uczniowie Chrystusa mają udział w szerzeniu wiary, Chrystus wzywa niektórych, „których sam chce”, aby towarzyszyli Mu i byli posłani do narodów**. **Duch Święty wzbudza w sercach szczególne powołania misyjne i powołuje w Kościele instytuty,**

które przyjmują misje ad gentes jako swój właściwy charyzmat. Takie **powołanie misyjne jest wyjątkowe i wzorowane na powołaniu Apostołów** – oznacza całkowite oddanie się służbie Ewangelii. **Misjonarz ze specjalnym powołaniem angażuje całą swoją osobę i życie w misję**, ofiarując Bogu **bezgranicznie swój czas i siły**. Ci, którzy otrzymali ten dar, idą z wiarą i posłuszeństwem, posłani przez Kościół, aby jako **śłudzy Ewangelii** zanieść Chrystusa tym, „**którzy są daleko od Niego**”.

- **Odnova zapalu i formacji:** Wobec przemian współczesnych encyklika wzywa samych misjonarzy do refleksji nad własną tożsamością, by **nie zatracili sensu swego powołania i oczekiwań Kościoła**. **Misjonarze powinni nieustannie odnawiać formację doktrynalną i apostolską**, aby sprostać darowi, który otrzymali. **Specjalne powołanie na całe życie zachowuje pełną moc** – Kościół nadal **potrzebuje radykalnych i całościowych poświęceń** oraz **śmiałych impulsów** misyjnych. **Życiowi misjonarze ad gentes** są świadectwem takiego całkowitego zaangażowania Kościoła. Papież podkreśla, że **takie powołania są wciąż bardzo potrzebne** i prosi misjonarzy, by **nie ulegali zniechęceniu** w obliczu niezrozumienia czy trudności, lecz **na nowo rozbudzili w sobie łaskę swego charyzmatu** i z odwagą wybierali „**miejsca ostatnie i najtrudniejsze**” dla Chrystusa.
- **Rola instytutów misyjnych:** Osoby i **instytuty misyjne** (zgromadzenia zakonne i stowarzyszenia specjalizujące się w misjach) zajmują kluczowe miejsce w dziele ewangelizacji. Dokument wzywa te instytuty, by **wierne swojemu charyzmatowi** i doświadczeniu, **starannie przygotowywały kandydatów** na misję, kładąc nacisk na wymogi duchowe, moralne i fizyczne tej służby. **Formacja misjonarzy** musi obejmować nie tylko naukę i przygotowanie duszpasterskie, ale też zaszczepienie głębokiej jedności z Kościołem – **misjonarz nie działa w oderwaniu, lecz jako wysłannik wspólnoty kościelnej**. Biskupi jako pasterze czuwają nad wiernością instytutów ich pierwotnemu duchowi i komunii z resztą Kościoła.
- **Misje z każdego Kościoła do wszystkich narodów:** Historycznie większość zgromadzeń misyjnych powstała w krajach o długiej tradycji chrześcijańskiej i posyłała misjonarzy do krajów młodych. Dziś jednak coraz więcej **powołań misyjnych rodzi się w młodych Kościołach** zakładanych przez te instytuty, a także powstają **nowe instytuty misyjne w krajach, które dawniej tylko przyjmowały misjonarzy**. Ten dwukierunkowy trend jest

bardzo pozytywny – świadczy o **mocy i aktualności charyzmatu misyjnego**, który ożywia zarówno **Kościół dawne, jak i młodsze. Kościół powszechny staje się naprawdę „wymieniającym dary”**: młode Kościoły dzielą się entuzjazmem i powołaniami, starsze doświadczeniem i zasobami.

Współpraca misyjna (udział całego Ludu Bożego w misji)

- **Powszechna współodpowiedzialność za misję: Wszyscy ochrzczeni są współodpowiedzialni za działalność misyjną Kościoła** – uczestnictwo wspólnot i poszczególnych wiernych w misji nazywamy *współpracą misyjną*. Nie jest to fakultatywna działalność dla nielicznych, lecz **oznaka dojrzałości wiary każdego chrześcijanina**. Żywa wiara rozszerza granice miłości – autentyczny wierny troszczy się nie tylko o bliskich, ale i o **dalekich**, modli się za misję, wspiera misjonarzy, interesuje się ich pracą, a **powracających z misji przyjmuje z radością** tak, jak pierwsze gminy słuchały relacji Apostołów (por. Dz 14,27).
- **Modlitwa i ofiara – pierwsze formy współpracy: Na pierwszym miejscu we współpracy misyjnej stoi pomoc duchowa: modlitwa, ofiara i świadectwo życia. Modlitwa za misję** powinna nieustannie towarzyszyć głosicielom Ewangelii, aby Słowo przynosiło owoc dzięki Bożej łasce. Św. Paweł prosił wiernych o modlitwę, by mógł odważnie głosić Ewangelię; podobnie i dzisiaj misjonarze potrzebują tego wsparcia. Z modlitwą **łączy się ofiara – cierpienia ofiarowane Bogu z miłością** mają zbawczą wartość w zjednoczeniu z Ofiarą Chrystusa. Chorzy i cierpiący mogą ofiarować swoje trudności w intencji misji, stając się w ten sposób „**sami misjonarzami**” przez duchowe współuczestnictwo. Kościół zachęca duszpasterzy chorych, by uczyli ich tej formy apostołstwa cierpienia. (W niektórych wspólnotach ustanowiono nawet „**dzień cierpienia w intencji misji**” w uroczystość Zesłania Ducha Świętego – dla podkreślenia duchowej jedności z początkiem misji Kościoła).
- **Troska o powołania misyjne: Ważnym wymiarem współpracy jest budzenie i wspieranie powołań misyjnych.** Choć cenna jest każda forma udziału w misji, priorytet przyznaje się **całkowitemu, dożywotniemu oddaniu się sprawie misji** (np. w zgromadzeniach zakonnych). **Głoszenie Ewangelii wymaga głosicieli** – żniwo potrzebuje robotników, dlatego troska o powołania misjonarskie jest **sednem współpracy misyjnej**.

Papież stawia wszystkim pytanie, dlaczego w wielu krajach – mimo rosnącej potrzeby – obserwuje się dziś **niedostatek powołań misyjnych**, które przecież są miarą ofiarności Kościoła. **Spadek liczby powołań** kapłańskich i zakonnych z myślą o misjach powinien mobilizować wiernych do rachunku sumienia i większej gorliwości.

- **Rola rodzin i młodzieży:** Jan Paweł II z szczególnym naciskiem zwraca się do **rodzin – chrześcijańscy rodzice powinni pielęgnować powołania misyjne wśród swoich dzieci**. Atmosfera głębokiej modlitwy w rodzinie, duch służby innym i czynny udział w życiu Kościoła tworzą grunt sprzyjający rodzeniu się powołań misyjnych. Jeśli rodzice z wiarą **proszą Boga o łaskę powołania misyjnego dla syna czy córki i są gotowi go wypuścić na misje**, doświadczają szczególnej radości, gdy to się spełni. **Młodzież** zaś papież zachęca, by wsłuchiwała się w głos Chrystusa – „*Pójdź za Mną... uczynię cię rybakiem ludzi*” – i miała odwagę odpowiedzieć „**Oto jestem, poślij mnie!**” (Iz 6,8). **Życie misjonarza jest pasjonujące i pełne radości**, bo niesie największy dar – Ewangelię – braciom i siostram spragnionym zbawienia.
- **Współpraca materialna – dawać z miłości:** Misje mają również **liczne potrzeby materialne**: budowa i funkcjonowanie nowych Kościołów (kaplice, centra formacyjne, szkoły), dzieła charytatywne i edukacyjne, projekty rozwojowe w ubogich krajach. Kościół misyjny rozdziela potrzebującym to, co otrzymuje od hojności wiernych – **ofiary i wyrzeczenia osób wspierających misje są niezbędne**, by mógł powstawać Kościół i świadectwo miłości. Papież dziękuje wszystkim ofiarodawcom, ale zarazem przypomina, że ważny jest **duch, w jakim dajemy**: trzeba poddać rewizji swój styl życia, by móc dzielić się z ubogimi. **Współpraca misyjna to nie tylko pomoc finansowa, ale rzeczywiste współuczestnictwo w przepowiadaniu i miłości do ubogich**. Wierni powinni pamiętać, że wszystko jest Bożym darem – zarówno życie, jak i dobra materialne – **dane nam do użytku dla dobra innych**, dlatego „*więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu*” (Dz 20,35). Kościół obchodzi co roku **Światowy Dzień Misyjny**, który służy uwrażliwieniu wiernych na potrzeby misji i zbieraniu funduszy – jego centralnym momentem jest Eucharystia, gdzie ofiary na misje są składane Bogu w jedność z ofiarą Chrystusa.

- **Nowe formy współpracy:** Współpraca misyjna stale się poszerza o **nowe, bezpośrednie formy udziału**. W dobie masowych podróży i migracji **chrześcijanie są wezwani, by zawsze i wszędzie być świadkami wiary i miłości Chrystusa**. Papież wskazuje, że:
- **Podróże i kontakty międzykulturowe** – np. **turystyka** – mogą stać się sposobnością do dzielenia się wiarą, jeśli są podejmowane w duchu szacunku i otwartości. Bezpośrednie poznanie życia Kościoła w krajach misyjnych **ożywia wiarę odwiedzających**. Godne pochwały są wizyty młodych w placówkach misyjnych **w ramach wolontariatu** – by służyć i doświadczyć żywego Kościoła na misjach.
- **Migracja i emigracja** – wielu wiernych z młodych Kościołów zmuszonych jest szukać pracy lub schronienia w krajach o starej tradycji chrześcijańskiej, a także chrześcijanie z krajów Zachodu pracują w krajach niechrześcijańskich. Te sytuacje to **szansa, by żyć wiarą i dawać świadectwo w nowych miejscach** – tak jak w pierwszych wiekach wiara szerzyła się wraz z chrześcijanami przemieszczającymi się po imperium. **Świeccy chrześcijanie na obczyźnie** mogą często dotrzeć tam, gdzie brak instytucjonalnej obecności Kościoła.
- **Napływ niewierzących do krajów chrześcijańskich:** Jeszcze liczniejsi są dziś migranci z krajów misyjnych i wyznawcy innych religii osiedlający się w społeczeństwach tradycyjnie chrześcijańskich. **Ich obecność stanowi wyzwanie duszpasterskie dla wspólnot lokalnych** – Kościół winien okazać im **gościnność, podjąć dialog, służbę i dzielenie się dobrami**, a także **odważnie głosić im Ewangelię**. W praktyce także w krajach chrześcijańskich pojawiają się grupy ludzi, które **potrzebują misji ad gentes** – lokalne Kościoły powinny zająć się nimi z zapałem, korzystając m.in. z pomocy wiernych pochodzących z ich rodzimych krajów oraz **powracających misjonarzy**.
- **Zaangażowanie specjalistów i świeckich liderów:** Współpracę misyjną mogą podejmować także osoby wpływające na życie społeczne: **politycy, ekonomiści, ludzie kultury, media, organizacje międzynarodowe** – globalizacja i współzależność między narodami stwarzają nowe możliwości **świadectwa chrześcijańskiego i ewangelizacji na płaszczyźnie społeczno-kulturowej**.
- **Animacja misyjna i Papieskie Dzieła Misyjne:** Ożywianie ducha misyjnego Ludu Bożego i **formacja misyjna wiernych** to zadanie, które powinno być **w centrum życia Kościoła lokalnego**, a nie na marginesie. Tematyka misyjna pomaga nawet w

reewangelizacji krajów tradycyjnie chrześcijańskich, bo **świadeztwo misjonarzy pociąga także obojętnych i niewierzących**. Dlatego **parafie, ruchy, grupy (zwłaszcza młodzieżowe) muszą być przeniknięte duchem misyjnym** jako istotnym elementem duszpasterstwa. Służą temu m.in. **czasopisma i media misyjne**, przybliżające wiernym życie Kościoła powszechnego i świadectwa misjonarzy z terenu. Sobór i papieże utworzyli **Papieskie Dzieła Misyjne** – cztery organizacje (Rozkrzewiania Wiary, św. Piotra Apostoła, Misyjne Dzieciństwo i Unia Misyjna) – których wspólnym celem jest **budzenie w całym Ludzie Bożym poczucia odpowiedzialności za misje powszechne**. Papież podkreśla ich **priorytetową rolę** w animacji – już od dzieciństwa uczą ducha powszechnego i solidarności, organizują zbiórki na potrzeby wszystkich misji. **Papieska Unia Misyjna** zajmuje się szczególnie formacją misyjną duchowieństwa i osób konsekrowanych, by oni z kolei rozbudziali misyjność we wspólnotach. Hasłem przewodnim ma być: „**Wszystkie Kościoły dla nawrócenia całego świata**”. Papież wzywa Konferencje Episkopatów, przełożonych zakonnych i organizacje świeckich do **lojalnej współpracy** z watykańską Kongregacją Ewangelizacji Narodów, która koordynuje działania misyjne w skali globalnej.

Ewangelizacja kultur (inkulturacja i „nowe areopagi”)

- **Szacunek dla kultur i sumienia:** Encyklika zaznacza, że **głoszenie Ewangelii nie niweczy autentycznych wartości kulturowych ani nie narusza wolności – Chrystus nie odbiera niczego, co dobre w każdej kulturze czy religii**. Przyjęcie Chrystusa oznacza otwarcie się na pełnię prawdy Bożej, ale z **należnym poszanowaniem wolności człowieka i jego dziedzictwa kulturowego**. Misja Kościoła ma jeden cel: służyć człowiekowi przez ukazanie mu miłości Boga objawionej w Chrystusie – nigdy nie jest to równoznaczne z narzucaniem obcej kultury.
- **Inkulturacja Ewangelii:** **Głosząc Ewangelię, Kościół podejmuje dialog z kulturami**, aby wiara zapuściła korzenie w każdej ludzkiej kulturze. Wzorcem jest tu sam św. Paweł: **jego mowy w Listrze i Atenach** (por. Dz 14,15-17; 17,22-31) ukazują, jak Apostoł **nawiązywał do wartości kulturowych i religijnych słuchaczy** – w Ikonium odwołał się do religijności związanej z kosmosem, w Atenach do pojęć filozoficznych Greków. **Te przemówienia Pawła stanowią model inkulturacji Ewangelii** – Apostoł głosił niezmienną prawdę, ale językiem zrozumiałym w danym kontekście. Kościół uczy się

więc tłumaczyć orędzie ewangeliczne na język danej kultury, aby mogło być przyswojone od wewnątrz przez dany naród. Nowo ewangelizowane wspólnoty dostarczają nowych form wyrazu wiary, wzbogacając cały Kościół – w liturgii, teologii, sztuce, miłości bliźniego. Dzięki temu Kościół powszechny wyraża coraz pełniej tajemnicę Chrystusa poprzez wielość kultur, pozostając jednocześnie jeden i katolicki.

- **„Współczesne areopagi” – nowe obszary kulturowe dla misji:** Jan Paweł II wskazuje, że tak jak Paweł udał się na areopag ateński – centrum kultury swoich czasów – tak dziś Kościół musi odważnie wejść na **nowe fora kultury współczesnej**. **Pierwszym „areopagiem” jest świat mass mediów**, które tworzą globalną „wioskę” ludzkości. **Media kształtują mentalność i wartości milionów ludzi**, zwłaszcza młodych, często silniej niż tradycyjne struktury religijne. **Kościół nie może zaniedbać tego środka** – nie wystarczy używać mediów do przekazu informacji religijnej, ale trzeba **przeniknąć Ewangelią nową kulturę** tworzoną przez środki przekazu. Ta „nowa kultura” komunikacji rządzi się nowym językiem i technikami, co stawia wyzwanie: **jak głosić Ewangelię w sposób zrozumiały w erze cyfrowej i globalnej komunikacji**. Papież cytuje Pawła VI, że **„rozdźwięk między Ewangelią a kulturą jest dramatem naszych czasów”** – dlatego inkulturacja orędzia w kulturze medialnej jest pilną potrzebą misji.
- **Inne areopagi świata współczesnego:** Kościół identyfikuje wiele **obszarów działalności ludzkiej, które wymagają ewangelizacji**: zaangażowanie na rzecz **pokoju, praw człowieka, rozwoju i wyzwolenia narodów**, obrona godności **kobiet i dzieci**, troska o **ochronę stworzenia** – to wszystko przestrzenie, które **należy oświecić światłem Ewangelii**. Również dziedzina **nauki i stosunków międzynarodowych** jest ważnym areopagiem – chrześcijanie powinni aktywnie uczestniczyć w globalnej dyskusji o przyszłości ludzkości, wnosząc nadzieję Ewangelii. W świecie dążącym do jedności i solidarności, międzynarodowe organizacje i spotkania nabierają znaczenia – **chrześcijanie obecni na tych forach powinni pamiętać o obowiązku dawania świadectwa**.
- **Wobec kryzysu duchowego i „nawrotu do religii”:** Papież zauważa, że obok laicyzacji i materializmu pojawia się dziś **nowe poszukiwanie sensu życia i duchowości** – nawet w społeczeństwach zsekularyzowanych ludzie szukają głębszego wymiaru, modlitwy,

medytacji. „**Nawrót do religii**” jest zjawiskiem ambiwalentnym, ale stanowi wezwanie: **Kościół ma ogromne dziedzictwo duchowe do ofiarowania**, wskazując Chrystusa jako drogę, prawdę i życie. Także ten *areopag* ludzkiej tęsknoty za duchowością musi być ewangelizowany – **Kościół powinien ukazywać światu drogę do spotkania z Bogiem, modlitwy, ascezy i sensu życia.**

Rola wspólnot lokalnych (Kościoły partykularne i wspólnoty wiernych)

- **Misja wspólnym dziełem Kościoła powszechnego i lokalnego:** Encyklika kładzie nacisk na **ścisłą więź misyjną między Kościołem uniwersalnym a Kościołami partykularnymi. Autentyczna misyjność urzeczywistnia się we wzajemnej komunii – wspólnoty kościelne powinny utrzymywać łączność, dzielić się siłami i środkami i razem angażować w jedno posłanie Ewangelii.** Jan Paweł II cytuje: *„Młode Kościoły potrzebują siły Kościołów starych, tamte zaś świadectwa i zapału Kościołów młodych”* – **wzajemna wymiana darów ubogaca wszystkich.** Z tego powodu każdy Kościół lokalny powinien czuć się współodpowiedzialny za misję na całym świecie, a nie tylko troszczyć się o siebie.
- **Wielkoduszność Kościołów lokalnych: Każda diecezja i parafia powinna otworzyć się na potrzeby innych Kościołów.** Współpraca między Kościołami – **duch dawania i przyjmowania wzajemnie** – jest źródłem ubogacenia dla wszystkich dziedzin życia kościelnego. Znakomicie wyraził to Episkopat Latinoamerykański: *„Nareszcie nadeszła godzina, by Ameryka Łacińska wyszła poza własne granice, ad gentes. Choć sami potrzebujemy misjonarzy, powinniśmy dawać z naszego ubóstwa”*. W tym duchu papież zachęca biskupów, by hojnie realizowali wskazania Stolicy Apostolskiej dotyczące **współpracy między diecezjami i sprawiedliwszego rozdziału duchowieństwa na świecie** – tak, aby Kościoły bogatsze w powołania dzieliły się z tymi, którym ich brak.
- **Misje priorytetem, nie tylko pomocą doraźną:** Jan Paweł II ostrzega, by **misyjności Kościoła nie redukować tylko do wzajemnej pomocy czy dzieł humanitarnych.** Celem zasadniczym pozostaje **działalność ściśle misyjna ad gentes** – głoszenie Chrystusa tym, którzy Go nie znają. Owszem, pomoc w reewangelizacji krajów chrześcijańskich jest ważna, ale **żaden Kościół lokalny nie może zaniedbać pierwszorzędnego zadania misji wobec narodów pogańskich.** Papież apeluje do

wszystkich Kościołów – młodych i starych – aby **dzieliły ze Stolicą Apostolską troskę o misje**, zabiegały o wzrost powołań misyjnych i pokonywały trudności utrudniające zapal misyjny.

- **Odpowiedzialność biskupów i duchowieństwa: Pierwszorzędnymi odpowiedzialnymi za misje są biskupi razem z Papieżem** – podobnie jak kolegium Apostołów z Piotrem otrzymało od Zmartwychwstałego nakaz powszechnej misji. Sobór Watykański II przypomniał, że **biskupi są konsekrowani nie tylko dla swojej diecezji, ale dla zbawienia całego świata** – wszyscy razem mają obowiązek głosić Ewangelię wszelkiemu stworzeniu. Ta **kolegialna odpowiedzialność** ma praktyczne konsekwencje: także synody biskupów i konferencje episkopatów powinny traktować działalność misyjną jako **najważniejsze zadanie Kościoła**. **Każdy biskup na poziomie diecezji** ma zaś obowiązek **promować, kierować i koordynować działalność misyjną** – *“niech się stara, by praca apostolska nie ograniczała się tylko do już nawróconych, ale by odpowiednią ilość pracowników i środków przeznaczono na ewangelizację niechrześcijan”*. Innymi słowy, w **planie duszpasterskim każdej diecezji** powinny **znaleźć się inicjatywy ad gentes**, a nie tylko duszpasterstwo „wewnętrzne”. Biskup – jako **centrum jedności w pracy apostolskiej** – ma też zachęcać kapłanów i wiernych do otwartości ponad granicami własnej parafii czy diecezji.
- **Duch Fidei donum i mobilność kapłanów:** W ślad za encykliką *Fidei donum* (1957) papież ponawia zachętę, by **diecezje ofiarowały czasowo część swoich kapłanów do pracy misyjnej** tam, gdzie brakuje duchowieństwa. Doświadczenie „**kapłanów fidei donum**” okazało się owocne: posłani księża umacniają Kościoły młode, jednocześnie czerpiąc świeżość wiary od tych wspólnot. Warunkiem powodzenia jest wysyłanie **najlepszych, dobrze przygotowanych księży**, którzy potrafią **zostawić ojczyznę i z braterskim duchem włączyć się w nową kulturę i Kościół lokalny** pod zwierzchnictwem miejscowego biskupa. Papież pragnie, by **taki duch misyjnej gotowości rósł w prezbiterach Kościołów „starych” i „młodych”** – posługa kapłańska ma przekraczać granice terytorialne, służąc całemu Kościołowi.
- **Osoby konsekrowane a misje:** Życie zakonne z natury swojej jest misyjne, ponieważ poświęcenie się Bogu dla Królestwa zakłada gotowość służenia Kościołowi powszechnemu. **Historia pokazuje ogromny wkład zakonów i zgromadzeń** – od

mnichów starożytnych i średniowiecznych zakonów żebraczych po nowożytne zgromadzenia – w rozszerzanie wiary i zakładanie Kościołów na nowych terenach. Papież wyróżnia dwie zachęty Soboru:

- **Zakony kontemplacyjne** – nawet klauzurowe – są wezwane do **zakładania klasztorów w krajach misyjnych**, by poprzez modlitwę i świadectwo **życia kontemplacją** wskazywać tamtejszym narodom na **majestat i miłość Boga**. Obecność mnichów i mniszek budzi szacunek zwłaszcza tam, gdzie religie cenią ascezę i poszukiwanie Absolutu.
- **Instytuty życia czynnego** mają przed sobą **niezmierzone pola działania: charytatywne posługi miłosierdzia, głoszenie Ewangelii, wychowanie chrześcijańskie, krzewienie kultury, solidarność z ubogimi i uciśnionymi**. Niezależnie od tego, czy dane zgromadzenie ma charakter ściśle misyjny, **każde powinno ocenić swoją gotowość ofiarowania sił dla Królestwa Bożego**. Kościół potrzebuje świadectwa wielkich wartości ewangelicznych – a **najskuteczniej ukazują je osoby, które ślubami czystości, ubóstwa i posłuszeństwa oddają się Bogu i służbie człowiekowi na wzór Chrystusa**.
- **Kobiety geniusz w misji**: Papież kieruje słowa uznania do **zakonnice misjonarek** – ich dziewicze oddanie Chrystusowi owocuje duchowym macierzyństwem w Kościele. **Misja ad gentes otwiera przed kobietami konsekrowanymi szerokie pole do całkowitego daru z siebie z miłości**. Świadectwo kobiety, która z miłości Boga i bliźniego (zwłaszcza najuboższego) poświęca swe życie, jest niezwykle wymowne tam, gdzie kobiety nadal walczą o pełnię swych praw i godności. Papież modli się, by wiele młodych chrześcijanek poczuło powołanie, **czerpiąc radość i siłę z konsekracji, by świadczyć o Chrystusie ludom, które Go nie znają**.
- **Świeccy jako misjonarze z mocy chrztu**: Kościół przypomina, że **laikat również jest powołany do misji**. Ostatni papieże kładli nacisk na udział świeckich w ewangelizacji świata. Jan Paweł II w *Christifideles laici* nazwał misję niesienia Ewangelii milionom ludzi, którzy nie znają Chrystusa, **stałym zadaniem świeckich**. **Misje są sprawą całego Ludu Bożego** – choć do założenia nowej wspólnoty potrzeba Eucharystii i kapłana, to **samo dzieło ewangelizacji w różnych formach należy do wszystkich wiernych**. Już w pierwszych wiekach **świeccy – zarówno indywidualnie, jak i całe rodziny – czynnie szerzyli wiarę**, o czym przypominał Pius XII. Także w czasach nowożytnych **nie brak**

misjonarzy świeckich; ich wkład bywał znaczący np. w nauczaniu, życiu społecznym, a nieraz to właśnie **dzięki świeckim powstały niektóre Kościoły lokalne**. Sobór Watykański II potwierdził misyjny charakter całego Ludu Bożego i **szczególny wkład świeckich** wynikający z ich powołania. **Udział świeckich w misji to nie kwestia wyboru, ale ich prawo i obowiązek wynikające z godności chrzcielnej** – przez chrzest mają udział w potrójnej misji Chrystusa (kapłańskiej, prorockiej, królewskiej) i **są zobowiązani do współpracy, aby Dobra Nowina dotarła do wszystkich ludzi**. Zwłaszcza tam, gdzie duchowni nie mogą dotrzeć, **świeccy są często jedynymi ewangelizatorami dla swoich bliźnich**.

- **Pola działania świeckich: Świeccy mają bardzo rozległe pole misyjnego świadectwa. Pierwszym „areopagiem” dla nich jest świat polityki, społeczeństwa i gospodarki** – przemienianie ziemskich realiów duchem Ewangelii na każdym szczeblu (lokalnym, narodowym, międzynarodowym) to istotna misja świeckich. Również w życiu Kościoła jest wiele posług i zadań dla świeckich: katecheza, animacja liturgii i modlitwy, prowadzenie małych wspólnot, dzieła miłosierdzia, administracja dobrami, kierowanie stowarzyszeniami, nauczanie religii, itd.. **Szczególnie ważną grupą świeckich misjonarzy są katechiści** – Sobór nazwał ich „*zasłużonym zastępem w dziele misyjnym*”, bez którego wiele Kościołów by nie powstało. Katechiści w młodych Kościołach są często **podstawową siłą ewangelizacyjną** – specjalistami, bezpośrednimi świadkami, nieodzownymi w budowaniu wspólnot. Wobec nowych wyzwań kulturowych należy dbać o **stałą formację katechistów** (doktrynalną, pedagogiczną, duchową) i godne warunki ich życia, m.in. przez tworzenie szkół katechistów uznawanych oficjalnie przez episkopaty.
- **Ruchy kościelne i wolontariat: Nowym zjawiskiem ostatnich dziesięcioleci jest dynamiczny rozwój ruchów kościelnych o silnym potencjale misyjnym**. Jeżeli działają one w pokornej komunii z Kościołami lokalnymi i są akceptowane przez pasterzy, stanowią **prawdziwy dar Boży dla nowej ewangelizacji i misji ad gentes**. **Papież gorąco zachęca do promowania ruchów i korzystania z ich charyzmatów**, zwłaszcza w pracy z młodzieżą – ich różnorodne formy mogą tchnąć nową żywotność w życie parafii i wspólnot. Także **wiele stowarzyszeń świeckich i organizacji wolontariatu misyjnego** włącza się w misję – należy wszystkie te formy docenić i koordynować ich udział w misji ad gentes, we współpracy z Kościołami lokalnymi. W ten sposób będzie

rósł „dojrzały i odpowiedzialny laikat”, którego formacja jest nieodzowna dla zakorzenienia Kościoła (*plantatio Ecclesiae*) w nowych kulturach.

- **Wspólnota parafialna jako środowisko misyjne:** Parafie i diecezje nie mogą być jedynie odbiorcami misji, lecz muszą stać się **same wspólnotami misyjnymi**. **Kościół lokalny powinien ożywiać całe swoje duszpasterstwo duchem misyjnym** – we wszystkich parafiach, stowarzyszeniach i grupach (szczególnie młodzieżowych) misyjność powinna być *integralnym elementem* zwyczajnej działalności. W praktyce oznacza to np. **organizowanie grup i kręgów misyjnych**, regularne informowanie wiernych o sprawach misji, modlitwę powszechną za ewangelizację, zapraszanie misjonarzy na świadectwa, itp. **Formacja misyjna Ludu Bożego dokonuje się lokalnie** – przy pomocy misjonarzy i osób z młodych Kościołów – i powinna zmierzać do konkretnych celów: **informowania wiernych o misjach, budzenia powołań, rozpalania ducha współpracy**. Ważne, by nie przedstawiać misji w sposób zniekształcony – **to nie przede wszystkim działalność socjalna czy polityczna, lecz głoszenie zbawienia w Chrystusie**. Kościół misyjny oczywiście **angażuje się w obronę godności i praw ludzi ubogich**, ale jego podstawowym zadaniem jest **głosić im Boga, założyć wspólnoty wiary i udzielać im zbawczych sakramentów** – bo „ubodzy odczuwają głód Boga, a nie tylko chleba”. Poprzez zakładanie żywych **Kościołów lokalnych na terenach misyjnych**, Kościół umożliwia tym społecznościom wszechstronne wyzwolenie w Chrystusie (duchowe i społeczne).